

Warmtepomp charter tussen de Vlaamse overheid en de warmtepompsector

De transitie naar een klimaatneutrale samenleving vraagt om krachtige, gezamenlijke actie. Vandaag komt 31% van de ESR-broeikasgasuitstoot in Vlaanderen voort uit het verbranden van fossiele brandstoffen voor de verwarming van gebouwen en het leveren van industriële proceswarmte. Die warmtevraag kan veel efficiënter en fossielvrij worden opgewekt met warmtepompen. Ze zijn inzetbaar in nieuwbouw, renovatie en collectieve projecten, en vormen samen met warmtenetten de ruggengraat van een toekomstbestendig verwarmingssysteem in Vlaanderen. Warmtepompen vinden ook hun weg naar de industrie, waar ze samen met e-boilers, technisch in staat zijn om 50% van het finale fossiele energieverbruik in te vullen.

Door de warmtepomp in te spannen als werkpaard voor onze klimaattransitie, scoren we een hattrick: 1) we bouwen onze afhankelijkheid af van fossiele brandstoffen aan onvoorspelbare prijzen uit vaak dubieuze autocratische landen; 2) we hebben drie tot vier keer minder energie-input nodig om te voldoen aan dezelfde warmtevraag; 3) we valoriseren maximaal lokale hernieuwbare omgevingsbronnen en vermijden de uitstoot van broeikasgassen en vervuilende stoffen. Op deze manier leveren we een essentiële bijdrage aan verschillende Europese klimaat- en energiedoelstellingen, zowel op vlak van broeikasgassen, energie-efficiëntie als hernieuwbare energie. Deze doelstellingen halen zonder de massale inzet van warmtepompen is simpelweg niet mogelijk.

Warmte opwekken via warmtepompen biedt de gebruikers nog tal van andere voordelen:

- Ze krijgen warmte geleverd aan een meer voorspelbare prijs die minder onderworpen is aan de bakkensprongen van geopolitiek opgezweepte internationale aardgas- en aardoliemarkten of aan onvoorspelbare prijzen op de Europese markt in CO₂-uitstootrechten (ETS).
- Gebouwen verwarmd met warmtepompen, kunnen er vaak ook mee gekoeld worden. Dat zorgt voor extra comfort en bescherming tegen door de klimaatverandering steeds vaker voorkomende hittestress.
- Warmtepompgebruikers kunnen hun energieverbruik veel slimmer gaan sturen. Doordat warmte vaak eenvoudig tijdelijk kan worden opgeslagen (in gebouwinertie, buffervaten, ...), kan ze geproduceerd worden op momenten van overvloedige hernieuwbare energie en lage prijzen. Zo kan men ook afschakelen bij piekprijzen en op die manier de inschakeling van fossiele piekcentrales mee helpen vermijden. Warmtepompen kunnen dus het netevenwicht dienen en helpen mee aan het valoriseren van steeds meer hernieuwbare energie. De warmtepompgebruiker kan ook de stroom uit eigen zonnepanelen veel beter benutten en valoriseren.
- De gerealiseerde energiebesparing of vermeden fossiele uitstoot straalt uiteindelijk ook positief af op de vastgoedwaarde (via betere

energieprestatiecertificaten) of koolstofvoetafdruk van de producten uit de industrie (via vermeden scope 1 emissies).

Maar voor een echte doorbraak van warmtepompen, staan er nog vele barrières in de weg. Barrières die ook de overheid niet alleen kan wegwerken maar die een gezamenlijke actie vereisen van alle betrokkenen.

Dit charter onderstreept het engagement van alle betrokken partners om daar samen aan te werken. De Vlaamse overheid door een gepast regelgevend en financieel kader uit te werken, de fabrikanten en installateurs door de betrouwbaarheid en kwaliteit van de geïnstalleerde warmtepompen te borgen en tegelijk de kosten voor toestellen en installatie te bewaken. De opleidingsinstellingen dienen te zorgen voor voldoende bekwame vakmensen. Gezamenlijk staan de partners in voor een toegankelijke, heldere en positieve communicatie.

Met dit charter zorgen we ervoor dat Vlaanderen klaar is voor de energietransitie en dat iedereen kan genieten van de voordelen van duurzame, betaalbare en betrouwbare verwarming. Samen maken we van de warmtepomp het hart van het Vlaamse klimaatbeleid – voor een leefbare toekomst, voor iedereen.

De ondertekenende partners engageren zich tot het volgende:

1. Vlaamse overheid: opmaak Warmtepomplan

De Vlaamse overheid maakt werk van een **Warmtepomplan** met de wettelijke, financiële en sociale instrumenten om de uitrol van warmtepompen te versnellen. Daarin onder meer:

- 1.1. Een Vlaamse energie taxshift (het verschuiven van kosten weg van de elektriciteitsfactuur) die samen met de federale energie taxshift en de Europese maatregelen toewerkt naar een prijsverhouding elektriciteit/fossiel die de operationele kost van een warmtepomp onder deze van een fossiele verwarmingsinstallatie brengt. Eens geplaatst wordt de warmtepomp op die manier een interessantere investering.
- 1.2. Het behoud van de MijnVerbouwPremie voor warmtepompen en warmtepompboilers voor alle inkomensdoelgroepen om samen met de federale BTW-verlaging de aankoopkosten van warmtepompen te helpen drukken. Dit zorgt voor een lagere “total cost of ownership” voor de duurzame optie.
- 1.3. Een nieuwe steunoproep voor de toepassing van warmtepompen in de (ESR)industrie en een uitbreiding van de “vergroeningsscans”.
- 1.4. Een meerjarig Gebouwenrenovatieplan met tussentijdse mijlpalen om het gebouwenbestand tegen 2050 te transformeren tot emissievrije gebouwen.

- 1.5. Het aanwenden van middelen uit het Sociaal Klimaatfonds voor de fossielvrije renovatie van sociale huurwoningen zodat de Woonmaatschappijen ten volle hun voortrekkersrol kunnen waarmaken en mee de warmtepompmarkt binnen bestaande bouw kunnen helpen openbreken.
- 1.6. Een passende begeleiding van gezinnen die warmtepomp willen plaatsen via de Energiehuizen. Daarbij wordt een stappenplan uitgetekend met de noodzakelijke maatregelen die nodig zijn om de woning klaar te maken voor verwarming via warmtepomp, eventueel tijdelijk geïntegreerd met de bestaande verwarming. Als “one-stop shop” zorgen de Energiehuizen ook voor de toeleiding van klanten naar de beschikbare premies en leningen.
- 1.7. Een ruimer advies over warmtepompen op EPC attesten en op de “Woningpas”, bijvoorbeeld over welke bijkomende maatregelen er nodig zijn om te kunnen overschakelen naar een warmtepomp.
- 1.8. Een duidelijk en aangepast wetgevend kader voor centrale bronnen, met mogelijkheden voor “heat as a service” aanbieders via collectieve warmtepomp.
- 1.9. Een evaluatie - samen met de warmtepompsector en de lokale besturen – van de leidraad ‘Omgevingsaspecten bij warmtepompen en airco-installaties’ en van de code van goede praktijk ‘Geluid van buitenunits van residentiële lucht-lucht (airco) en lucht-water warmtepompen’ om te komen tot een meer uniforme aanpak.
- 1.10. Het opstellen van een leidraad voor gemeenten met betrekking tot boringen op publiek domein voor de toepassing van ondiepe geothermische systemen.

2. De engagementen van de warmtepompsector

De warmtepompsector, bestaande uit fabrikanten en installateurs, verwelkomt het initiatief van de Vlaamse Regering om een gezamenlijk engagement op te stellen om de uitrol van warmtepompen in Vlaanderen te versnellen.

De warmtepompsector engageert zich om – in samenwerking met de opleidingscentra - op onderstaande zaken in te zetten:

2.1. De klantenreis richting warmtepomp faciliteren

- 2.1.1. De sector engageert en sensibiliseert haar leden tot het opstellen van transparante, toegankelijke offertes die de warmtepomp toegankelijk maken voor een brede groep eindklanten. Deze offertes moeten de eindklant inzicht geven in de installatiekeuzes (type installatie, type afgiftesysteem, type

buffervat, etc.) en de daaraan verbonden voordelen en praktische eigenschappen. Verder dient de kostprijs van de plaatsing van een warmtepomp en bijhorende werken (bv. aanpassing van het afgiftesysteem) helder en transparant te worden opgedeeld, waarbij er redelijke marges worden genomen op de warmtepomptoestellen. Dit alles moet de eindklant beschermen tegen te grote marges en in staat stellen vlot verschillende offertes met elkaar te vergelijken.

- 2.1.2. De sector engageert zich om tools te ontwikkelen die installateurs meer (technische) handvaten geven om warmtepompen in renovatie in te passen, zowel in eengezinswoningen als in appartementen. Het gaat hierbij om tools voor eventuele aanpassingen hydraulisch circuit, bijkomende isolatie, bijkomende radiatoren, warmteverliesberekeningen, geschiktheid of nodige aanpassing aan elektrische installatie etc. Dit moet installateurs in staat stellen eenvoudiger te bepalen of een woning “warmtepompklaar” is en welke acties nog noodzakelijk zijn.
- 2.1.3. De sector sensibiliseert installateurs om systematisch een warmtepomp-alternatief aan te bieden in offertes voor vervangingen stookinstallaties bij gebouwen die daartoe geschikt zijn en wijst daarbij op de beschikbare ondersteuning en begeleiding (warmtepomppremies, mijnverbouwleningen en Energiehuis).
- 2.1.4. De sector ondersteunt waar nodig het VEKA bij de omzetting van de EPBD-richtlijn voor wat betreft de plaats van warmtepompen in periodiek onderhoud en keuringen, EPC en het renovatiepaspoort.
- 2.1.5. De sector informeert installateurs en klanten over de mogelijkheden op vlak van “remote” opvolgen en “slimme aansturing” van installaties in functie van dynamische contracten, time-of-use tarieven of het vermijden van hogere capaciteitstarieven. Het sensibiliseren van de installateurs om aandacht te besteden aan de correcte inregeling van de warmtepomp na plaatsing en het opvolgen van het toestel gedurende minstens het verwarmingsseizoen.
- 2.1.6. De sector engageert zich om gedurende de volledige levensduur van het toestel te zorgen voor technische ondersteuning.

2.2. De installateur als warmtepompambassadeur

- 2.2.1. De sector engageert zich tot het updaten en hervaloriseren van RESCert als een “code van goede praktijk” voor dimensionering, installatie en inregeling van warmtepompen en afleversets. Daarbij zal ook bijkomend aandacht geschonken worden aan bijscholing, omscholing en kwaliteitsbewaking zodat de eindklant sneller kan toegeleid worden naar kwaliteitsvolle installateurs.

- 2.2.2. De sector ondersteunt de installateur in zijn rol als eerste aanspreekpunt van de eindklant. Sector biedt installateur tools aan om de klantenreis vlotter te laten verlopen. Hierbij ligt de focus op kwalitatief klantengesprek.
- 2.2.3. De sector zorgt voor voldoende mogelijkheden tot bijscholing van technische medewerkers zodat die permanent mee zijn met nieuwe technieken en installatiepraktijken. Denk hierbij aan bijscholing rond natuurlijke koelmiddelen.
- 2.2.4. De sector investeert in modern werkgeverschap en in werkklimaat waarin werknemers zich gewaardeerd en ondersteund voelen.
- 2.2.5. De sector werkt actief mee aan bijscholing voor andere sleutelfiguren binnen de renovatiegolf en transitie naar duurzame warmte: medewerkers van energiehuizen, syndici, studiebureaus, etc.

2.3. De toekomstige generatie warmtepompambassadeurs

- 2.3.1. De sector draagt bij aan de versterking van de technische opleidingen in het onderwijs en helpt mee bij het verweven van energie en klimaat in het reguliere onderwijscurriculum.
- 2.3.2. De sector zet zich samen met het onderwijs en de overheid in om jongeren warm te maken voor een job in de warmte- en koudesector als installateur, renovatiebegeleider, ingenieur, ontwerper, architect,....
- 2.3.3. De sector helpt het onderwijs in het opzetten van opleidingen waar duurzame technieken centraal staan zodat komaf wordt gemaakt met opleidingen waarin eenzijdig en exclusief fossiele verwarmingstechnieken worden aangeleerd.

3. Communicatie

De Vlaamse overheid, warmtepompsector en de opleidingscentra engageren zich om samen te werken aan:

- 3.1. Een positieve communicatie over warmtepompen.
- 3.2. Concrete samenwerking met en ondersteuning van publieke actoren zoals energiehuizen (en steden & gemeenten) bij toegankelijke communicatie naar de burger inzake warmtepompen.
- 3.3. Een communicatiestrategie met campagnes rond warmtepompen in renovatie en het opleiden en vormen van nieuwe warmtepomp installateurs.

De ondertekenende partijen zetten een dialoogplatform op om verdere opvolging en uitwerking te geven aan de aangegane engagements.

